

УДК 336.279

Д. Соболев, здобувач
Інституту світової економіки і
міжнародних відносин НАН України

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА

У статті розглядається питання щодо застосування окремих процедур банкрутства – ліквідації, реструктуризації та мирової угоди. На основі історичного розвитку зазначених процедур та їх сучасного використання в Україні й світі робиться висновок про доцільність більш широкого впровадження у вітчизняну практику процедур, які спрямовані на збереження та відродження підприємств, що опинилися у скрутній ситуації.

Ключові слова: банкрутство, процедура, реабілітація, ліквідація, реструктуризація, неплатоспроможність.

Соболев Д. Институциональное обеспечение института банкротства.

В статье рассматривается вопрос о применении отдельных процедур банкротства – ликвидации, реструктуризации и мирового соглашения. На основе исторического развития указанных процедур и их современного использования в Украине и мире делается вывод о целесообразности более широкого внедрения в отечественную практику процедур, направленных на сохранение и возрождение предприятий, оказавшихся в трудной ситуации.

Ключевые слова: банкротство, процедура, реабилитация, ликвидация, реструктуризація, неплатежеспособность.

Sobolev D. Institutional support the institution of bankruptcy.

In the article we reviewed the question of application of particular bankruptcy procedures – liquidation, restructuring and amicable agreement. On the basis of historical development of mentioned procedures and their modern usage in Ukraine and in the world, we arrived at a conclusion about the expediency of wider implementation into Ukrainian practice the procedures which are pointed to preservation and revival of the enterprises in unfavorable state.

Key words: bankruptcy, procedure, rehabilitation, liquidation, restructuring, insolvency.

На сьогодні в Україні процедура банкрутства найчастіше завершується ліквідацією підприємства-боржника. Застосування мирової угоди у вітчизняній практиці зустрічається дуже рідко, а реорганізаційні процеси пов'язані зі значними труднощами.

Метою дослідження є на основі теоретичного матеріалу та практичного застосування різних складових процедури банкрутства (ліквідації, реорганізації та мирової угоди) показати, що світ віддає перевагу збереженню підприємств–банкрутів, а отже – використовує для цього передбачені законодавством процедури.

Відповідно, для досягнення зазначено поставленої мети у роботі вирішувалися наступні завдання: розкрити суть окремих складових процедури банкрутства у теоретичному розумінні; показати їх використання на практиці в Україні та різних країнах світу.

Як відомо, процедура банкрутства виконує три функції. Перша – вивід із господарюючого обігу неефективно діючих суб'єктів. Це надзвичайно важливо для збереження ефективної та конкурентоспроможної економіки. Друга – можлива реабілітація та відновлення платоспроможності цих неефективно працюючих господарських суб'єктів. Третя – захист прав кредиторів як у процесі господарської діяльності підприємства, так і в процесі його фінансового оздоровлення [1, с. 42].

У ході історичного розвитку процедури банкрутства світовій практиці відоме застосування різних способів вирішення проблеми неспроможності підприємств. До них відносяться мирова угода, способи відновлення (у термінах світового права – реорганізації) платоспроможності підприємств, які здійснюються у форматі санації або реструктуризації, а також банкрутство (ліквідація). Причому всі ці способи застосовуються у двох варіантах – позасудової практики та судового провадження.

Загальновідомо, що у світовій практиці законодавство про банкрутство розвивалося за двома принципово різними напрямками. Один із них базувався на принципах британської моделі, яка розглядала банкрутство як засіб повернення боргів кредиторам, що супроводжувалося ліквідацією боржника. Протилежні основи були закладені в американській моделі, основна мета якої полягала у реабілітації підприємства і відновленні його платоспроможності. Проте останнім часом у законодавстві розвинутих країн світу спостерігається тенденція до зближення і поєднання обох зазначених моделей.

Порівнюючи процедури ліквідації та реорганізації, варто зауважити, що вони мають лише одну спільну закономірність – ініціюються через неплатоспроможність підприємства. У решті це антагоністи: перша означає фактичне припинення роботи, друга займається реанімацією виробництва. Ліквідація відбувається за двома сценаріями: це або добровільне банкрутство, або примусове, яке проводять компанії, що виграли конкурс із ліквідації банкрута.

Отже, залежно від обраної протягом тривалого часу моделі банкрутства (продебіторська, прокредиторська чи нейтральна) будується й сама процедура банкрутства у різних країнах сучасного світу. Окремі її складові спрямовані чи то на врятування боржника, чи на задоволення вимог кредиторів. Відповідно, у процесі банкрутства застосовуються або реабілітаційні, оздоровчі процедури (санация, реструктуризація), які сприяють відновленню платоспроможності підприємства, або відбувається ліквідація підприємства, продаж майна та задоволення вимог кредиторів.

Ліквідація підприємств розглядається разом з фінансовою санацією і реструктуризацією як варіант виходу з кризової ситуації під час провадження справи про банкрутство. Ліквідація неплатоспроможного суб'єкта господарювання передбачає погашення заборгованості із заробітної плати, по платежах у державний та місцевий бюджети, перед кредиторами, а також фінансових зобов'язань перед акціонерами шляхом виявлення та реалізації активів цього підприємства.

У Великій Британії ліквідація підприємства за рішенням кредиторів здійснюється в випадку, якщо за це проголосувала більшість акціонерів (не менше 75%), і після цього було винесено рішення суду. Однак будь-який кредитор має право подати прохання до суду і добитися примусової ліквідації підприємства-боржника. Це часто трапляється тоді, коли кредитори мають підстави підозрювати, що перевірка діяльності боржника проведена недобросовісно. За своєю структурою позасудове визнання неспроможності і примусова ліквідація по суду ідентичні і рівною мірою забезпечують права кредиторів [2, с. 30].

Відомі добровільна та примусові процедури банкрутства. Використання процедури добровільного визнання неспроможності є типовим, зокрема, для Великої Британії та деяких

інших країн. У цих країнах близько 60% визнання підприємств неспроможними (банкрутами) відбувається за процедурою добровільного рішення кредиторів про ліквідацію компанії боржника відповідно до статуту компанії [2, с. 29].

Процедури банкрутства найчастіше за все будуються таким чином, щоб забезпечити зіставлення вигід, які передбачаються, які має забезпечити реорганізація компанії-боржника, та прибутків, які мають бути у ході ринкового розпродажу її майна.

Реорганізація та ліквідація неплатоспроможної фірми, звичайно, виступають як протилежні можливості, альтернативи банкрутству. Але насправді таке протистояння може виявитися тимчасовим. Американський досвід свідчить про те, що чимало проектів завершилось ліквідацією "реорганізованої" компанії чи необхідністю нової реорганізації (реструктуризації фінансових зобов'язань).

Найбільш типовим прикладом законодавства про банкрутство, що віддає перевагу реорганізації неспроможного підприємства перед його ліквідацією і продажем новому власнику, був Закон про банкрутство США. Під впливом цього закону після Другої світової війни аналогічні положення були введені в законодавства деяких інших країн, зокрема, Німеччини і Франції. Проте форми реорганізації неспроможних підприємств у цих країнах на практиці виявилися не настільки успішними, як спочатку передбачалося, частково через негативний вплив на бізнес оприлюднення інформації про фінансові труднощі підприємства-боржника, частково через відсутність подальшого фінансування. Тому в більшості західних країн законодавче закріплення пріоритету реорганізаційних процедур над ліквідаційними було скасовано (навіть у США найбільш відома ст. 11 Закону про банкрутство була радикально переглянута в 1994 р.), і в даний час єдиною країною, в якій принцип збереження підприємств і робочих місць є пріоритетним порівняно з принципом банкрутства, є Франція, де дотримання цього принципу призвело до негативних наслідків у вигляді втрати конкурентоспроможності на світових ринках багатьох французьких підприємств і навіть галузей. Деякі західні юристи вважають, що цей принцип настільки далекий від ідеї банкрутства, що інші країни не повинні визнавати французьке законодавство правомірним законодавством про банкрутство.

Американська практика вибору між ліквідацією та реорганізацією може свідчити про те, що менеджерам і власникам фірми-позичальника в багатьох випадках вдавалося провести в життя такий план, який забезпечував кредиторам обмін належних їм зобов'язань (облігацій) на акції нової компанії на суму, яка лише трохи перевищувала ліквідаційну вартість старої фірми. І відповідно до такої домовленості погашення колишніх зобов'язань компанії здійснюється її акціями (якщо фірма зберігає своє існування) або акціями нової корпорації, що організовується. Досягнувши угоди з кредиторами про перерозподіл майнових прав та отримавши схвалення суду, компанія може продовжити свої операції [3, с. 28].

Приклад вибору процедури банкрутства у США: у 2003 р. найбільший на той час банкрут за всю історію США – американська корпорація "WorldCom" зуміла домовитися з кредиторами про реструктуризацію своїх зобов'язань. Передавши частину своїх активів та надавши в обмін на боргові зобов'язання акції, фірма зуміла зменшити заборгованість із 30 млрд до 3,5–4,5 млрд дол.

Із прийняттям в Україні Закону "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" було кардинально змінено принципи побудови механізму банкрутства в Україні і переорієнтовано його, в першу чергу, на відновлення, збереження економічного потенціалу відповідної галузі, території і держави в цілому. Крім даного Закону, центральним документом механізму банкрутства в Україні є також Порядок проведення досудової санації держпідприємств, затверджений КМУ від 17.03.2000 р., метою якого є реалізація положень, закріплених у ст. 3 "Заходи щодо запобігання банкрутству боржника та позасудові процедури" діючого Закону. Завдяки новому Закону з'явилася реальна можливість фінансового оздоровлення неплатоспроможних підприємств, повернення боргів кредиторам, залучення реальних інвесторів шляхом застосування процедури банкрутства. Таким чином, Закон має створювати умови для проведення процедури банкрутства, спрямованої на відродження, а не на ліквідацію підприємства шляхом застосування операційної реструктуризації й юридичної техніки для роботи як із боржником, так і з кредиторами.

Отже, на сьогодні в українському законі передбачено реорганізаційні та ліквідаційні процедури, а також мирову угоду. Причому мирова угода є оптимальним варіантом, при якому, так би мовити, і вовки (кредитори) ситі, і кози (боржник) цілі.

Виходячи з того, що сьогодні у багатьох економічно розвинених країнах пріоритетною є санація, а не ліквідація підприємства-боржника, можемо, з посиланням на вітчизняне законодавство, зазначити, що воно вміщує дві основні процедури, які за своєю сутністю відновлюють механізм платоспроможності. Це санація та мирова угода.

Санація (від лат. sanatio – лікування, оздоровлення) – система заходів, спрямованих на запобігання ліквідації підприємства внаслідок настання примар банкрутства. При цьому або власники підприємства, або кредитори, або інші особи (у тому числі органи виконавчої влади) надають боржнику цільову фінансову допомогу, надають пільгові кредити, пільгове оподаткування та ін. Державна фінансова підтримка надається тим підприємствам, які за наявності відповідних можливостей здатні в короткий час ефективно використовувати отримані фінансові кошти.

Згідно з законодавством України, санація є системою заходів, що здійснюються під час провадження по справі про банкрутство з метою попередження визнання боржника банкрутом та його ліквідації, яка спрямована на оздоровлення фінансово-господарського положення боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів та капіталу і (або) зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника (ст. 1 Закону).

Метою фінансової санації є покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності й платоспроможності підприємств, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури обігового капіталу та формування фондів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру.

Ключовою умовою введення процедури фінансового оздоровлення є можливість підприємства відновити свою платоспроможність та виконати зобов'язання перед кредиторами. Якщо ні, то процедура фінансового оздоровлення позначиться на

їхніх інтересах. Проте не варто забувати, що зайва обережність при прийнятті рішення про доцільність (недоцільність) введення даної процедури ущемляє інтереси власника і може призвести до ліквідації бізнесу, здатного відновити свою платоспроможність.

Залежно від глибини кризового стану підприємства та умов надання йому зовнішньої допомоги розрізняють два основних види санації:

1) без зміни статусу юридичної особи санованого підприємства (така санація здійснюється зазвичай для допомоги підприємству в усуненні його неплатоспроможності, якщо його кризовий стан розглядається як тимчасове явище);

2) зі зміною статусу юридичної особи санованого підприємства (ця форма санації носить назву реорганізації підприємства і вимагає здійснення ряду реорганізаційних процедур, пов'язаних зі зміною його форми власності, організаційно-правової форми діяльності та ін. Вона здійснюється при більш глибокому кризовому стані підприємства).

У зарубіжній практиці термін "санація" практично не застосовується, натомість оздоровлення підприємства досягається при застосуванні реорганізаційних процедур, в Росії – процедури фінансового оздоровлення та зовнішнього управління. Зазначимо, що в зарубіжній практиці аналогів російської процедури "фінансове оздоровлення" немає. Її суть полягає в тому, що протягом фінансового оздоровлення відбувається погашення заборгованості перед усіма кредиторами згідно з графіком.

У вітчизняній практиці часто санацію ототожнюють з реструктуризацією. Під останньою розуміють комплекс реорганізаційних заходів, які націлені на створення передумов виходу підприємства зі стану кризи і забезпечення подальшого його розвитку. Згідно з Методичними вказівками щодо проведення реструктуризації державних підприємств, затвердженими Наказом Мінекономіки № 9 від 23.01.1998 р., реструктуризація підприємства – це здійснення організаційно-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, здатних привести підприємство до фінансового оздоровлення, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва. Таким чином, по суті мета проведення санації та

реструктуризації подібна та полягає у забезпеченні фінансового оздоровлення підприємства та ефективності його подальшої діяльності [4, с. 15].

Практика свідчить, що в більшості випадків кредитори обирають саме реструктуризацію підприємства в формі реорганізації підприємства шляхом розділу. В результаті такого розділу створюється нова юридична особа, в якій зосереджено головне (основне) виробництво боржника. Інші структурні підрозділи, соціальна сфера перетворюються в інші юридичні особи. Якщо об'єкти соціальної інфраструктури все ж передаються на баланс органам місцевого та регіонального самоврядування, то юридичні особи, створені на підставі майна, що залишилося від попереднього боржника, вже не можуть самостійно займатися підприємницькою діяльністю і їх чекає або самоліквідація, або банкрутство.

Реструктуризація підприємства є одним з основних правових механізмів, спрямованих на запобігання ліквідації боржника та відновлення його платоспроможності у процедурі банкрутства.

Зазвичай вважається, що процесами реструктуризації, як правило, займаються слабкі, неплатоспроможні підприємства, які стоять на межі банкрутства. Однак зарубіжний досвід свідчить, що для підвищення своєї прибутковості в майбутньому компанії часто проводять "попереджувальну" реструктуризацію з метою зміцнення свого фінансового положення надалі. Тому доцільно розглядати реструктуризацію в більш широкому розумінні як процес підготовки і реалізації програм комплексних змін на підприємстві з метою підвищення його ринкової вартості. Залежно від напрямків змін виділяють: фінансову реструктуризацію; реструктуризацію виробництва та маркетингу; реструктуризацію менеджменту; реструктуризацію власності (реорганізацію) [4].

Домінуючою тенденцією розвитку інституту неспроможності (банкрутства) в останнє сторіччя є формування правових механізмів, спрямованих на запобігання банкрутства й ліквідації боржника як суб'єкта господарських відносин. Одним з основних засобів реалізації таких заходів стало укладення мирової угоди між боржником і його кредиторами.

У всьому світі сьогодні існує пріоритетність збереження бізнесу неплатоспроможного боржника перед його ліквідацією у ході конкурсного провадження. Такий підхід по своїй суті означає практичну реалізацію гуманістичних принципів у розвитку інституту неспроможності і врахування публічного інтересу у збереженні підприємства, робочих місць тощо. Найбільш повно він відображається у функціонуванні інституту мирової угоди, що діє в рамках процедури неспроможності.

У рішенні Європейського Союзу про надання Україні статусу країни з ринковою економікою підкреслюється, що в нашій країні за останні роки досягнутий певний прогрес у питаннях вдосконалення правового регулювання.

Але особливого розгляду заслуговує поява в новому Законі раніше не передбаченої процедури мирової угоди, яка дозволяє боржникові та його кредиторам домовитися про зміни в структурі боргів, які відповідають платоспроможності боржника. Закон України від 30 червня 1999 р. "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" визначає мирову угоду як "...домовленість між боржником і кредитором (групою кредиторів) про відстрочку і/чи розстрочку платежів чи припинення зобов'язань за згодою сторін (прощення боргів)". За своєю суттю мирова угода між боржником і кредиторами є специфічною формою реорганізації шляхом реструктуризації боргів неплатоспроможного боржника [6, с. 43].

Найважливішою рисою сучасної мирової угоди є врегулювання фінансових відносин між боржником і кредиторами. Мирова угода в банкрутстві як засіб оперативного вирішення проблем, що стали предметом розгляду в суді, зберігає на ринку неспроможного суб'єкта підприємницької діяльності, який здатен відновити своє функціонування. Вимоги кредиторів, як правило, погашаються хоча б частково. Нагадаємо, що за свідченням судової практики, ліквідація є найгіршою формою врегулювання проблем заборгованості [7].

Світовий досвід показує, що мирова угода, як спосіб оформлення домовленості про врегулювання спору, успішно використовується в практиці багатьох країн. Так, до правових засобів запобігання банкрутству боржника перш за все відносяться судові або досудові мирові угоди, що передбачені

законодавством Австралії, Австрії, Англії, Бельгії, Болгарії, Голландії, Гонконгу, Греції, Данії, Ірландії, Іспанії, Казахстану, Канади, Китаю (в Китаї судова мирового угода є єдиним засобом запобігання банкрутству (глава 4), Люксембургу, Молдови, Німеччини, Нової Зеландії, Норвегії, Польщі, Португалії, Росії, Сінгапура, Сполучених Штатів Америки, України, Франції, Чехії, Швейцарії, Швеції, Японії та ін. [8].

Оснoву мирового угоди складає домовленість між боржником та кредиторами, головними умовами якої є умови про відстрочку або розстрочку виконання зобов'язань боржником, припинення або зменшення зобов'язань боржника, інші засоби врегулювання боргів.

У результаті складання мирового угоди між боржником та кредиторами підприємство одержує можливість працювати далі у нормальному режимі, оскільки всі його борги або прощаються або пролонгуються. При цьому має місце спільна розробка бізнес-плану розвитку об'єкта, який повинен сприяти ефективній діяльності та майбутнім розрахункам з кредиторами.

Слід зауважити, що мирового угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство. Рішення про укладання цієї угоди від імені кредиторів приймається комітетом кредиторів і вважається прийнятим за умови, що всі кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника, висловили письмову згоду на укладання угоди. Затвердження мирового угоди арбітражним судом є підставою для припинення провадження у справі про банкрутство. В той же час за заявою будь-кого з кредиторів мирового угода може бути визнана недійсною, а відтак провадження у справі про банкрутство буде поновлено.

Значення мирового угоди полягає в тому, що вона є механізмом фінансового оздоровлення фінансово неспроможних підприємств. Тут застосовуються пільги в частині прощення та розстрочки (відстрочки) податкової заборгованості, обмін боргів на акції. Інститут мирового угоди в процедурі банкрутства ефективно сприяє розвитку ринкових відносин в економіці України тому, що сприяє досягненню компромісу між боржником та кредиторами. Рішення про укладання мирового угоди від імені кредиторів

приймається комітетом кредиторів більшістю голосів кредиторів-членів комітету і вважається прийнятим за умови, що всі заставні кредитори дали письмове погодження на її укладання. Рішення про укладання мирової угоди приймається від імені боржника керівником боржника (в процедурі розпорядження майном) або арбітражним керуючим (у процедурі санації та ліквідації).

В українській практиці мирова угода між кредиторами та боржником явище рідкісне, але трапляється. Якщо говорити про кількість мирових угод у загальній кількості усіх процедур банкрутства, то можна зауважити, що досить низький відсоток мирових угод, що укладаються в процедурі банкрутства, характерний для більшості країн і не залежить від їхнього рівня економічного розвитку. Також на цей процес не впливає характер законодавства про банкрутство: "проборжникове" воно чи "прокредиторське".

Тож, не дивлячись на можливість отримання позитивного результату від застосування мирової угоди в процедурі банкрутства підприємств, на практиці її використання ще досить мале у відсотковій відношенні. І це властиво не лише нашій країні, але й іншим країнам світу. Отже, у теперішній час інститут мирової угоди є одним із найбільш суперечливих елементів у процедурі банкрутства. Проте багато фахівців підкреслюють перспективність і бажаність для сучасної економіки такої форми вирішення майнових протиріч між боржником та його кредиторами, що дозволяє досягти найменшої конфліктності між кредиторами та боржником, і максимально відповідає інтересам розвитку ринкових відносин, а з другого боку, у практичній діяльності судів відзначається низький відсоток справ про неспроможність, що вирішується укладанням мирової угоди [9, с. 12].

І хоча більшість справ як і раніше закінчується ліквідацією господарюючого суб'єкта, не досить активно використовуються в процедурі банкрутства мирові угоди, проте значне місце у сучасних системах займають реабілітаційні процедури, і є вже й інша практика, коли застосовуються також позасудові добровільні угоди.

Добровільні угоди, виступаючи однією із форм банкрутства поряд з ліквідацією та реабілітацією, мають певні переваги,

настільки значні, що багатьма економістами відзначається недоцільність існування офіційних процедур, тому що у будь-якому разі раціональні агенти віддадуть перевагу укладенню добровільної угоди. У якості головних переваг останнього можна виділити наступні фактори: витрати на укладення добровільної угоди завжди менші витрат, які супроводжують проходження процедур банкрутства; з ініціюванням процедури банкрутства пов'язані два роди витрат: прямі (судові, адміністративні витрати) та непрямі (витрати через тимчасове припинення підприємством своєї діяльності; витрати у зв'язку з втратою довіри постачальників, кредитних закладів, клієнтів; витрати часу на ведення переговорів з різними учасниками процедури банкрутства). Дослідники вважають, що прямі витрати банкрутства значно нижчі, ніж непрямі. На їх частку випадає всього від 4% до 10% ліквідаційної вартості підприємства. Добровільні угоди дозволяють уникнути прямих витрат та звести до мінімуму витрати непрямі [10, с. 47].

Іншою перевагою добровільної угоди є гарантія конфіденційності. Публічне визнання підприємства неплатоспроможним може викликати кризу довіри, яка навіть якщо не зможе погубити його, то однаково надасть йому суттєвого збитку. Деякі підприємства, що потрапляють до процедури банкрутства, є дуже чутливими до проблеми довіри з боку контрагентів та постачальників. До позитивних моментів добровільної угоди можна віднести також тривалість реорганізаційних заходів при їх укладанні, яка значно менша, ніж строки реорганізації. Дослідники стверджують, що середня тривалість реорганізаційних заходів 2–5 років, а термін укладання добровільної угоди не більше 17 місяців. Таке розходження у термінах, на думку автора, пояснюється існуванням обов'язкових етапів проходження процедури банкрутства, а також зацікавленістю окремих її учасників (наприклад, керівника процедури) у затягуванні процедури.

Варто сказати, що останнім часом з'явився новий спосіб вирішення фінансових труднощів, який отримав назву "prepackaged bankruptcies", або "prepacks". Він представляє собою гнучку форму реорганізації, яка поєднує окремі характеристики офіційних процедур та добровільної угоди. Мета цього

способу полягає у тому, щоб подолати недоліки як офіційних процедур, так і добровільної угоди, а саме: скоротити витрати, пов'язані з першими, та залучити усіх кредиторів до участі у реорганізаційних заходах.

У даний час інститут мирової угоди є одним із найбільш суперечливих елементів у процедурі банкрутства. З одного боку, він визнається фахівцями "як одна з найбільш перспективних і бажаних для сучасної економіки процедур" вирішення майнових спорів між суб'єктами господарювання, що дозволяє досягти найменшої конфліктності між кредиторами і боржником та максимально відповідає інтересам розвитку ринкових відносин. Про це ж свідчить досвід промислово розвинутих країн, у законодавстві про банкрутство яких присутні норми, що передбачають укладення мирової угоди – *compositio*. Джерелами правового регулювання мирових угод є, як правило, спеціальні закони, що свідчить про важливість процедури врегулювання фінансових труднощів підприємств за їх допомогою. Висновок про "перспективність" і "бажаність" використання мирової угоди в процедурі банкрутства і становлення законодавства, що регулює даний інститут, суперечать тенденціям практичної діяльності судів з вирішення майнових спорів між суб'єктами господарювання.

Список використаної літератури:

1. Верховодова Л. Державна політика і законодавство з регулювання сфери неспроможності: аналіз практики; рекомендації по удосконаленню / Л.Верховодова, К. Агеєва / Наук. кер. О. Пасхавер. – К., 2010. – 104 с.
2. Бандурин В.В. Проблемы управления несостоятельными предприятиями в условиях переходной экономики / В.В.Бандурин, В.Е.Ларицкий. – М.: Наука, 1999. – 174 с.
3. Институт банкротства: становление, проблемы, направление реформирования. – М.: ИЭПП, 2005. – 432 с.
4. Білоконь Т.М. Санація підприємства: організаційно-економічний механізм: Монографія / Т.М. Білоконь, Л.М. Несен. – Вінниця: ВНТУ, 2010. –152 с.
5. Солодухин Д.Н. Финансовое оздоровление предприятий в условиях банкротства: Автореф. дис. канд. экон. наук. – М., 2008. – 21 с.
6. Барбашова Н. Мировая угода в процедурі банкрутства: роль економіко-правових факторів /Н. Барбашова, Е. Сгара // Право України. – 2003. – №1. – С.42–47.

7. Святогор О. Окремі аспекти застосування мирової угоди в господарському процесі та виконавчому провадженні [Електронний ресурс] // Юридичний журнал. – 2002. – №3. – Режим доступу: <http://justinian.com.ua/author.php?id=57>

8. Радзивілюк В.В. Судова процедура санації у системі заходів запобігання банкрутству [Електронний ресурс] // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2002. – №147. – Режим доступу: <http://lawreview.chnu.edu.ua/article.php?lang=ua&visnuk=12&rticle=278>

9. Сгара Е.В. Використання інституту мирової угоди у процедурі банкрутства/Е.В. Сгара: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 2005. – 24с.

10. White M. Bankruptcy Costs and the New Bankruptcy Code // Journal of Finance. – 1993. Vol. 38. – п. 2. – Р. 47.

Стаття надійшла до редакції 12.12.2011 р.

УДК 331.25

О. Марцонь, аспірантка

Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ СИСТЕМ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті досліджено основні проблеми та суперечності у теоретичному визначенні понять фінансової стійкості та стабільності пенсійних систем та запропоновано підхід до їх вирішення, а також розглянуто основні фактори дестабілізації та приклади методологічного дослідження стабільності систем пенсійного забезпечення.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова стабільність пенсійної системи, фактори фінансової нестабільності.

Марцонь А. Финансовая стабильность систем пенсионного обеспечения.

В статье исследованы основные проблемы и противоречия в теоретическом определении понятий финансовой устойчивости и стабильности пенсионных систем и предложен подход к их решению, а также рассмотрены основные факторы дестабилизации и примеры методологического исследования стабильности систем пенсионного обеспечения.

© О. Марцонь, 2011